



Adviesraad inzake beleidscoherentie  
ten gunste van ontwikkeling  
Conseil consultatif sur la cohérence  
des politiques en faveur du développement

## Advies van de Adviesraad inzake beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling

# De verkoop van wapens aan Saoedi-Arabië

### 1. Inleiding

01. Dit advies heeft betrekking op de verkoop van wapens aan Saoedi-Arabië en aan de gevolgen daarvan voor de mensenrechtenschendingen en voor de humanitaire crisis in Jemen. Het besteedt bijzondere aandacht aan de rol van België in de uitvoer van wapens naar Saoedi-Arabië. Het formuleert aanbevelingen om te garanderen dat het verstrekken van uitvoervergunningen voor wapens coherent is met de Doelstellingen voor Duurzame Ontwikkeling die in september 2015 zijn goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

Het advies werd goedgekeurd door de Adviesraad inzake beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling op 24 mei 2018.

Oorspronkelijke taal van dit document: Frans.

### 2. Voorstelling van de problematiek

02. Sinds september 2014 wordt Jemen verscheurd door een burgeroorlog tussen de separatistische Houthi's, sjiiitische rebellen die steun krijgen van delen van het leger die trouw zijn gebleven aan de vroegere president Saleh, en de troepen die trouw zijn aan president Abd Rabbo Mansour Hadi, die is verkozen na de revolutie van 2012 en na het vertrek van president Saleh. Na de inname van Sanaa door de Houthi's eind januari 2015 vluchtte president Hadi naar Aden. De inname van Sanaa werd veroordeeld door de Verenigde Naties en de Samenwerkingsraad van de Arabische Golfstaten. In maart 2015 kwam er een regionale coalitie onder coördinatie van Saoedi-Arabië tot stand om te strijden tegen de Houthi-rebellen en president Hadi weer aan de macht te brengen. Die coalitie krijgt

doorslaggevende hulp van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk op het vlak van logistiek en inlichtingen en kan rekenen op de levering van wapens en munitie van een groot aantal westerse landen. Sinds 2015 hebben de bombardementen en de zeeblokkade opgelegd door de coalitie en ook de gevechten tussen de coalitie en de Houthi-rebellentroepen een zware humanitaire crisis veroorzaakt.

03. Amnesty International en Human Rights Watch hebben gewezen op heel wat problemen in verband met de naleving van het internationaal recht door de coalitie onder leiding van Saoedi-Arabië<sup>1</sup>, zoals het gebruik van clusterbommen door de troepen van de coalitie in Jemen. Die bommen, die ook burgers niet ontzien, zijn verboden door het Verdrag inzake clustermunitie van 2008, dat is ondertekend door bijna 100 staten (maar niet door Saoedi-Arabië), en ook door het internationaal humanitair gewoonterecht<sup>2</sup>. De separatistische Houthi-troepen gebruiken dan weer antipersoonsmijnen<sup>3</sup>. Bovendien hebben de militaire operaties van de coalitie, in tegenspraak met de principes van het oorlogsrecht<sup>4</sup>, geleid tot willekeurige aanvallen in woongebieden. De coalitie heeft regelmatig scholen, ziekenhuizen, woningen en ook markten gebombardeerd. De Houthi-rebellen hebben ook regelmatig het oorlogsrecht geschonden<sup>5</sup>.

04. Door de gevechten en bombardementen is de humanitaire situatie in Jemen dramatisch. Volgens het Bureau van de Verenigde Naties voor de Coördinatie van Humanitaire Zaken OCHA, hebben 22,2 miljoen mensen (of drie vierde van de bevolking) nood aan humanitaire hulp, 3,1 miljoen mensen zijn verplaatst binnen het land en 17,8 miljoen personen kennen voedselonzekerheid<sup>6</sup>. Volgens het WFP staan 7 miljoen mensen aan het randje van de hongersnood<sup>7</sup>. De medische en sanitaire infrastructuur is door de regionale coalitie gebombardeerd. De infrastructuur en de deskundigheid in de overblijvende ziekenhuizen volstaat niet om de cholera-epidemie het hoofd te bieden die sinds 27 april 2017 het land teistert. De toestand van ondervoeding van een groot deel van de bevolking bevordert de verspreiding van de epidemie.

05. De wapenimport in Saoedi-Arabië is tussen 2007-2011 en 2012-2016 met 212% gestegen, waardoor het land de tweede grootste wapenimporteur ter wereld is<sup>8</sup>. De Verenigde Staten zijn de belangrijkste wapenleverancier aan Saoedi-Arabië. Zo heeft de regering Obama tussen 2008 en 2016 voor ongeveer 93 miljard dollar wapentransacties gesloten met het Saoedische koninkrijk<sup>9</sup>. Bij zijn bezoek aan Saoedi-Arabië op 20 mei 2017 kondigde president Donald Trump de ondertekening van wapencontracten voor

---

<sup>1</sup> Lauriane Héau en Christophe Stiennon, *La guerre oubliée du Yémen : impasse militaire, casse-tête politique et catastrophe humanitaire*, Les rapports du GRIP 2017/10, 6 december 2017, <http://www.grip.org/fr/node/2462>

<sup>2</sup> Amnesty International, "Yemen: Saudi Arabia-led coalition uses banned Brazilian cluster munitions on residential areas", 9 maart 2017, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/03/yemen-saudi-arabia-led-coalition-uses-banned-brazilian-cluster-munitions-on-residential-areas/> - Kristine Beckerle, "US Officials Risk Complicity in War Crimes in Yemen", Human Rights Watch, 4 mei 2017, <https://www.hrw.org/news/2017/05/04/us-officials-risk-complicity-war-crimes-yemen>

<sup>3</sup> Human Rights Watch, "Yemen: Houthi-Saleh Forces Using Landmines", 20 april 2017, <https://www.hrw.org/news/2017/04/20/yemen-houthi-saleh-forces-using-landmines>

<sup>4</sup> Léo Géhin, *Conseil de Coopération du Golfe. Une politique de puissance en trompe l'œil*, Les rapports du GRIP 2016/1, pp. 27-28.

<sup>5</sup> Kristine Beckerle, "US Officials Risk Complicity in War Crimes in Yemen", Human Rights Watch, 4 mei 2017, <https://www.hrw.org/news/2017/05/04/us-officials-risk-complicity-war-crimes-yemen>

<sup>6</sup> United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Yemen*, <http://www.unocha.org/yemen> - United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *About OCHA Yemen*, <http://www.unocha.org/yemen/about-ocha-yemen>

<sup>7</sup> World Food Programme (WFP), *Yemen*, <http://www1.wfp.org/countries/yemen>

<sup>8</sup> Aude Fleurant et al., *Trends in International Arms Transfers 2016*, SIFRI Fact Sheet, februari 2017.

<sup>9</sup> "L'administration Obama championne des ventes d'armes dans le monde" in *RTS*, 5 januari 2017, <https://www.rts.ch/info/sciences-tech/reperages-web/8286250-l-administration-obama-championne-des-ventes-d-armes-dans-le-monde.html>

110 miljard dollar aan – maar een deel daarvan betreft de bekrachtiging van oude contracten die al onder Obama<sup>10</sup> waren ondertekend. De Europese Unie is ook een belangrijke wapenleverancier aan Saoedi-Arabië. Tussen 2001 en 2015 hebben de lidstaten van de Europese Unie vergunningen voor de uitvoer van wapens naar Saoedi-Arabië ter waarde van meer dan 57 miljard euro toegekend<sup>11</sup>.

06. België, waar de wapenhandel een gewestbevoegdheid is, exporteert ook wapens naar Saoedi-Arabië. Vlaanderen exporteert spits technologie die bestemd is voor wapentuig en Wallonië exporteert vooral lichte wapens en munitie<sup>12</sup>. België voorziet trouwens in twee derde van de Saoedische noden in deze laatste categorie<sup>13</sup>. Het aandeel van Saoedi-Arabië in de waarde van de Waalse uitvoervergunningen voor wapens is gestegen van 23% in de periode 2007-2011 tot meer dan 37% in de periode 2012-16<sup>14</sup>. In 2015 was 60% van de toegekende Waalse vergunningen bestemd voor Saoedi-Arabië, goed voor een totaal bedrag van 575,8 miljoen euro<sup>15</sup>. In 2014 heeft Cockerill Maintenance & Ingénierie (CMI) trouwens een uitzonderlijk contract van 3,2 miljard euro gesloten met General Dynamics Canada voor pantserkoepels en kanonnen voor pantservoertuigen die bestemd waren voor Saoedi-Arabië<sup>16</sup>. Maar volgens Human Rights Watch heeft Saoedi-Arabië pantservoertuigen gebruikt om het oude stadscentrum van Awamia, in het oosten van het land, te verwoesten; waarbij het volgens de Verenigde Naties de mensenrechten schond<sup>17</sup>. Bovendien kan de Vlaamse technologie voor wapentuig ook worden ingebouwd in militair materieel dat wordt gebruikt in het conflict in Jemen. Zo werden eerder al Vlaamse radarsystemen ingebouwd in de Eurofighter Typhoons gevechtsvliegtuigen die Saoedi Arabië inmiddels inzet in de oorlog in Jemen<sup>18</sup>.

07. In maart 2017 stelde de minister van Ontwikkelingssamenwerking Alexander De Croo voor om een embargo in te stellen op de verkoop van wapens aan Saoedi-Arabië om humanitaire redenen, met het argument dat “je niet kunt proberen mensenlevens te redden en tegelijk wapens leveren”<sup>19</sup>. Sindsdien vraagt een resolutie van het Belgisch Parlement, goedgekeurd op 8 juni 2017, de federale regering om afspraken te maken met de gefedereerde entiteiten om een eind te maken aan hun verkoop van

---

<sup>10</sup> “Les USA et l’Arabie saoudite ont signé des accords pour plus de 380 milliards de dollars”, in *Le Soir*, 20 mei 2017, <http://plus.lesoir.be/94892/article/2017-05-20/les-usa-et-l-arabie-saoudite-ont-signe-des-accords-pour-plus-de-380-milliards-de>

<sup>11</sup> CAAT, EU Arms Exports database.

<sup>12</sup> Vier categorieën wapens en militaire goederen domineren de Waalse export op het gebied van defensie. Lichte vuurwapens vertegenwoordigen 42% van alle uitvoervergunningen die tussen 2008 en 2016 zijn verstrekt<sup>12</sup>. Vervolgens exporteert het Waals Gewest vooral componenten en onderdelen van tanks en pantservoertuigen (16%), munitie en componenten voor handvuurwapens en lichte wapens (15%) en componenten en onderdelen voor militaire vliegtuigen (11%). Bron: Christophe Stiernon en Hélène Voisin, “Les transferts d’armements de la région wallonne en 2016: Synthèse du rapport annuel”, GRIP, 21 augustus 2017, [http://www.grip.org/sites/grip.org/files/BREVES/2017/EC\\_2017-08-21\\_FR\\_C-STIERNON.pdf](http://www.grip.org/sites/grip.org/files/BREVES/2017/EC_2017-08-21_FR_C-STIERNON.pdf).

<sup>13</sup> European network against arms trade (ENAAAT), <http://www.enaat.org/export/licence.fr.html?rating=ML%201&destination=Saudi%20Arabia>

<sup>14</sup> Christophe Stiernon en Hélène Voisin, *op. cit.*, p. 4.

<sup>15</sup> “Armes wallonnes: l’Arabie saoudite représente 60% du chiffre d’affaires”, in *RTBF*, 20 september 2016, [https://www.rtbef.be/info/belgique/detail\\_60-des-ventes-d-armes-wallonnes-destinees-a-l-arabie-saoudite-en-2015?id=9408887](https://www.rtbef.be/info/belgique/detail_60-des-ventes-d-armes-wallonnes-destinees-a-l-arabie-saoudite-en-2015?id=9408887)

<sup>16</sup> Flemish Peace Institute – Vlaams Vredesinstituut, p. 55, [http://www.flemishpeaceinstitute.eu/sites/vlaamsvredesinstituut.eu/files/files/htp/rapport\\_wapenexp\\_eur\\_def\\_0.pdf](http://www.flemishpeaceinstitute.eu/sites/vlaamsvredesinstituut.eu/files/files/htp/rapport_wapenexp_eur_def_0.pdf)

<sup>17</sup> United Nations office of the high commissioner for Human rights (OHCHR), “Saudi Arabia’s use of force and demolitions in the Al-Masora neighborhood violates human rights”, 24 mei 2017, <http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=21657&LangID=E> – Human Rights Watch, “Saudi Arabia: Security Forces Seal Off Eastern Town”, 13 augustus 2017, <https://www.hrw.org/news/2017/08/13/saudi-arabia-security-forces-seal-eastern-town>

<sup>18</sup> Nils Duquet, “Van Vlaamse Makelij: Het eindgebruik van Vlaams militair materiaal”, december 2011.

<sup>19</sup> “Alexander De Croo relance le débat des livraisons d’armes à l’Arabie saoudite”, in *RTBF*, 26 maart 2017, [https://www.rtbef.be/info/belgique/detail\\_alexander-de-croo-appelle-a-un-embargo-sur-les-armes-contre-l-arabie-saoudite?id=9564613](https://www.rtbef.be/info/belgique/detail_alexander-de-croo-appelle-a-un-embargo-sur-les-armes-contre-l-arabie-saoudite?id=9564613)

wapens aan Saoedi-Arabië, met het oog op “de systematische schendingen van de mensenrechten” en “de volkomen minachting voor het menselijk leven” in Jemen<sup>20</sup>.

### 3. Aanbevelingen

**08. Op internationaal niveau:** Een embargo van de Verenigde Naties om humanitaire redenen op de verkoop van wapens en goederen voor dubbel gebruik aan Saoedi-Arabië en aan de andere landen die betrokken zijn bij het conflict in Jemen om humanitaire redenen promoten, conform het internationaal recht. België kan gebruik maken van zijn toekomstige positie als niet-permanent lid van de Veiligheidsraad van de VN om zo’n humanitair embargo te promoten.

**09. Op Europees niveau:**

- Een embargo van de Europese Unie op de verkoop van wapens en goederen voor dubbel gebruik aan Saoedi-Arabië en aan de andere landen die betrokken zijn bij het conflict in Jemen promoten, conform de resoluties die zijn goedgekeurd door het Europees Parlement.
- De uitwisseling van informatie verzekeren tussen de bevoegde overheden van de verschillende lidstaten van de Europese Unie in verband met de heruitvoer van wapens en toezicht op het eindgebruik van de verkochte wapens.
- In het kader van de voorziene hervorming van het Gemeenschappelijk Standpunt over de wapenuitvoer (2008/944/PESC) pleiten voor een versterking van de juridische toepasbaarheid van het Gemeenschappelijk Standpunt.

**10. Op Belgisch federaal niveau:**

- Tijdens het embargo de diensten opschorten voor exportverzekering die worden geleverd door de Credendo Group voor de verkoop van wapens en goederen voor dubbel gebruik aan Saoedi-Arabië<sup>21</sup>.
- De coördinatie versterken tussen de regeringen van de Belgische federale staat en de gefedereerde entiteiten om gezamenlijke standpunten op het niveau van België te bevorderen en de coherentie te garanderen tussen de wapenhandel en de verwezenlijking van de Doelstellingen voor Duurzame Ontwikkeling.

**11. Op het niveau van de gefedereerde entiteiten :**

- Een embargo om humanitaire redenen instellen op de verkoop van wapens en goederen voor dubbel gebruik aan Saoedi-Arabië en aan de andere landen die betrokken zijn bij het conflict in Jemen, conform de bepalingen van de decreten van het Waals Gewest en het Vlaams Gewest.
- Een snellere en transparantere controle garanderen op de uitvoer van wapens onder vergunning, door meer transparantie van de motivatie van de beslissingen voor het toekennen van vergunningen en door meer regelmaat en stiptheid in de verslaggeving aan het Parlement,

---

<sup>20</sup> De Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, “Voorstel van resolutie om het buitenlands beleid van België ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien”, 8 juni 2017.

<sup>21</sup> Zoals bepaald in artikel 4 van het “Voorstel van resolutie om het buitenlands beleid van België ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien” van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, goedgekeurd op 8 juni 2017.

om ervoor te zorgen dat die beslissingen beantwoorden aan de geldende regelgeving.

- Een controlemechanisme instellen op het eindgebruik en de eindgebruiker van wapens die door de gewesten worden geëxporteerd, zoals dat bestaat in Duitsland, ook met betrekking tot componenten.
- Een plan voor economische diversifiëring voor de wapenindustrie invoeren, met de medewerking van de sociale partners, om op termijn de doelstelling voor het behoud en het scheppen van werkgelegenheid te kunnen verzoenen met de doelstelling van beleidscoherentie ten gunste van duurzame ontwikkeling.

#### 4. Grondslagen voor de aanbevelingen

12. Voor het jaar 2014 is België de eerste exporteur van lichte wapens en handvuurwapens in de Europese Unie - afgezien van Frankrijk, dat zijn systeem voor het toekennen van vergunningen in juni 2017 heeft veranderd en waar het aantal vergunningen veel hoger ligt dan de werkelijke uitvoer. Die wapens worden grotendeels geproduceerd door Waalse bedrijven: de Fabrique Nationale (handvuurwapens en munitie), Browning International (handvuurwapens voor de jacht en de sport) en les Forges de Zeebrugge (grond-luchtraketten en raketsystemen), alle drie gevestigd in Herstal, en Mecar (munitie van middelgroot kaliber, mortieren en granaten) in Seneffe<sup>22</sup>. Die bedrijven zorgen in Wallonië rechtstreeks voor 3.572 arbeidsplaatsen en onrechtstreeks voor nog eens bijna 10.000 banen<sup>23</sup>. In het Vlaams Gewest worden technologieën voor wapens geproduceerd die kunnen worden ingebouwd in militair materieel dat wordt gebruikt in het conflict in Jemen.

13. De wapenexport naar landen buiten de EU wordt geregeld door het Gemeenschappelijk Standpunt van 2008 (2008/944/PESC)<sup>24</sup>, dat is omgezet in het Waals Decreet van 21 juni 2012 met betrekking tot de import, de export, de doorvoer en de overdracht van wapens voor civiel gebruik en producten in verband met defensie<sup>25</sup>. Volgens die twee teksten kunnen de Saoedische schendingen van het internationaal humanitair recht in het kader van zijn betrokkenheid bij het conflict in Jemen leiden tot een uitvoerverbod wanneer de betreffende wapens dreigen bij te dragen aan die schendingen van het humanitair recht (2de criterium, artikel 2, 2, c van het Gemeenschappelijk Standpunt).

14. Het Verdrag over de Wapenhandel (ATT), van kracht sinds 2014, stelt dat een land de export van wapens moet weigeren als het weet dat ze zullen worden gebruikt voor ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht of van de mensenrechten (artikel 7§1 van het ATT)<sup>26</sup>.

15. Een ander criterium dat kan leiden tot een verbod op wapenexport is het 'omleidingsrisico': "*het gevaar dat de militaire goederen of technologie in het kopende land een andere bestemming krijgen of*

---

<sup>22</sup> Christophe Stiennon, "Armes légères et de petit calibre: chiffres, enjeux, tendances", GRIP, 23 november 2016, <http://www.grip.org/fr/node/2147>

<sup>23</sup> Aantal rechtstreekse arbeidsplaatsen in 2015. Bron: GRIP, <http://www.grip.org/sites/grip.org/files/DATABASE/BE/ENTREPRISES/Tableau2.pdf>

<sup>24</sup> Publicatieblad van de Europese Unie, *Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/PESC van de Raad van 8 december 2008 tot vaststelling van gemeenschappelijke voorschriften voor de controle op de uitvoer van militaire goederen en technologie*, L335/99, 13 2008, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:32008E0944>

<sup>25</sup> Service public de Wallonie, *Décret relatif à l'importation, à l'exportation, au transit et au transfert d'armes civiles et de produits liés à la défense*, 5 juli 2012, [http://economie.wallonie.be/Licences\\_armes/News/DECRET%2021%20JUN%202012.pdf](http://economie.wallonie.be/Licences_armes/News/DECRET%2021%20JUN%202012.pdf)

<sup>26</sup> United Nations Organisation, *The Arms Trade Treaty*, <https://unoda-web.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2013/06/English7.pdf>

*onder ongewenste voorwaarden opnieuw worden uitgevoerd*” (7de criterium) – wat wijst op de moeilijkheid om toezicht te houden op het eindgebruik van een wapen. Het is bewezen dat Saoedi-Arabië betrokken is geweest bij een aantal gevallen waarbij wapens werden omgeleid naar rebelligroepen in Syrië<sup>27</sup>. Om de praktijken van de lidstaten bij het toezicht op het eindgebruik van wapens te verbeteren, heeft de EU in 2009 een gids voor de gebruiker uitgewerkt, die onder andere het 7de criterium van het Gemeenschappelijk Standpunt verduidelijkt. Deze handleiding, die in 2015 is geactualiseerd, moedigt bijvoorbeeld de verificatie na verzending aan en ook het uitwisselen van informatie tussen de bevoegde overheden van de verschillende lidstaten<sup>28</sup>.

16. Op 25 februari 2016 keurde het Europees Parlement een resolutie goed over de situatie in Jemen, waarin het Federica Mogherini oproep *“om het initiatief te nemen voor een wapenembargo van de EU tegen Saoedi-Arabië”* gezien de ernst van de schendingen van het internationaal humanitair recht<sup>29</sup>. Het Europees Parlement heeft sindsdien twee andere resoluties goedgekeurd, die dezelfde vraag uitdrukken: op 13 september 2017<sup>30</sup> en 30 november 2017<sup>31</sup>.

17. In Europa hebben Zweden en Noorwegen beslist om een embargo om humanitaire redenen in te stellen op de verkoop van wapens aan Saoedi-Arabië, en de nieuwe Duitse regering heeft beslist tot onmiddellijke stopzetting van de export van wapens naar de landen die betrokken zijn bij het conflict in Jemen<sup>32</sup>.

18. Bij een hoorzitting in het Waals Parlement op 19 januari 2018 bevestigde Waals minister-president Willy Borsus dat *“het Waals Gewest sinds het jaar 2017 geen vergunningen meer toekent aan het ministerie van Defensie van Saoedi-Arabië”,* waardoor de uitvoer beperkt is tot *“de Nationale Garde en de Koninklijke Garde van deze staat”,* twee korpsen *“die op geen enkele manier bedoeld zijn om militaire operaties buiten Saoedi-Arabië te voeren”*. Bijgevolg achtte de minister-president het *“niet opportuun om het leveren van vergunningen voor wapenuitvoer naar Saoedi-Arabië stop te zetten, aangezien wij alle geldende wettelijke bepalingen naleven en wij erop toezien niet te leveren aan het Saoedische ministerie van Defensie dat betrokken is op het strijdtoneel in Jemen”*<sup>33</sup>. Maar volgens Amnesty International staat *“Saoedi-Arabië bekend om de illegale en weinig scrupuleuze heruitvoer van wapens naar andere staten. Het is heel goed mogelijk dat Belgische wapens terechtkomen op het slagveld in Jemen of elders. Er zijn veel documenten die erop wijzen dat Saoedi-Arabië wapens die het heeft gekocht bij een groot aantal landen in Europa, Centraal-Azië en de Verenigde Staten opnieuw heeft uitgevoerd naar Syrië. De Nationale Garde wordt massaal ingezet aan de grens met Jemen en het is heel waarschijnlijk dat zij invallen doet in Jemen. In 2011 vormde deze Garde de stoottroepen*

---

<sup>27</sup> Denis Jacqmin et Christophe Stiennon, *“Faut-il arrêter de vendre des armes à l’Arabie saoudite?”*, GRIP, 20 september 2017, <http://www.grip.org/fr/node/242>

<sup>28</sup> An Vranckx, *Contrôle de l’utilisation finale des armes. Pratiques et perspectives*, Les rapports du GRIP 2016/4, pp. 30-21.

<sup>29</sup> Europees Parlement, *Resolutie van het Europees Parlement van 25 februari 2016 over de humanitaire situatie in Jemen 2016/2515(RSP)*, 25 februari 2016, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0066+0+DOC+XML+V0//NL>

<sup>30</sup> Europees Parlement, *Resolutie van het Europees Parlement van 13 september 2017 over wapenuitvoer: tenuitvoerlegging van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/PESC*, 13 september 2017, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0344+0+DOC+XML+V0//NL>

<sup>31</sup> Europees Parlement, *Resolutie van het Europees Parlement van 30 november 2017 over de situatie in Jemen 2017/2849(RSP)*, 30 november 2017, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0473+0+DOC+XML+V0//NL>

<sup>32</sup> *“Germany halts weapons exports to parties in Yemen conflict”*, in DW, 19 januari 2018, <http://www.dw.com/en/germany-halts-weapons-exports-to-parties-in-yemen-conflict/a-42229376>

<sup>33</sup> *“Borsus: “Les armes wallonnes pour l’Arabie saoudite ne sont plus destinées à des opérations militaires hors du pays”*, in RTBF, 19 januari 2018, [https://www.rtbf.be/info/belgique/detail\\_borsus-les-armes-wallonnes-pour-l-arabie-saoudite-ne-sont-plus-destinees-a-des-operations-militaires-hors-du-pays?id=9815845](https://www.rtbf.be/info/belgique/detail_borsus-les-armes-wallonnes-pour-l-arabie-saoudite-ne-sont-plus-destinees-a-des-operations-militaires-hors-du-pays?id=9815845)

van de repressie in Bahrein<sup>34</sup>. Bovendien heeft de administratie van het Waals Gewest in de praktijk momenteel niet de capaciteit om de controle te verzekeren op het eindgebruik en de eindgebruiker van de uitgevoerde wapens.

19. De traceerbaarheid van de technologieën die worden geproduceerd in het Vlaams Gewest en die bestemd zijn voor wapens, is niet gegarandeerd. Dat betekent dat België niet kan verzekeren dat die technologieën niet zullen worden gebruikt in conflicten zoals dat in Jemen. Daarom zou België zich, naar het voorbeeld van Duitsland, de middelen moeten verschaffen om het toezicht te verzekeren op het eindgebruik van de geëxporteerde wapens en technologische componenten voor wapensystemen.

*De Adviesraad inzake beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling (ABCO) werd opgericht bij Koninklijk Besluit van 2 april 2014 in toepassing van de wet van 19 maart 2013 betreffende de Belgische ontwikkelingssamenwerking (de artikelen 2,16°, 8, 31 en 35,2°). Deze Adviesraad heeft als belangrijkste opdracht advies te verlenen aan de Belgische federale overheden om het naleven van het principe van de beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling aan te moedigen, overeenkomstig artikel 208 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie en artikel 8 van de wet van 19 maart 2013 betreffende de Belgische ontwikkelingssamenwerking.*

*Bezoek de website om meer te weten over de Adviesraad en om andere adviezen te lezen in het Nederlands, het Frans en het Engels: <http://www.ccpd-abco.be/>*

---

<sup>34</sup> Philippe Hensmans, "M. Borsus applique le droit wallon quand ça l'arrange", Amnesty International, 19 januari 2018, <https://www.amnesty.be/infos/nos-blogs/le-blog-de-philippe-hensmans/article/m-borsus-applique-le-droit-wallon-quand-ca-l-arrange>

# DEPARTEMENT BUITENLANDSE ZAKEN

Havenlaan 88 bus 80  
1000 BRUSSEL  
T 02 553 48 80  
[www.fdfa.be/csg](http://www.fdfa.be/csg)  
csg@buza.vlaanderen

Adviesraad inzake beleidscoherentie ten gunste van  
ontwikkeling  
T.a.v. de heer Marc Maes  
Vlasfabriekstraat 11  
1060 Brussel

<b>uw bericht van</b> 8 juni 2018	<b>uw kenmerk</b>	<b>ons kenmerk</b> OC/dCSG/Abco/1 Buza-2018-00482	<b>bijlagen</b>
<b>vragen naar /e-mail</b> Michael Peeters michael.peeters@buza.vlaanderen		<b>telefoonnummer</b> 02/553 57 92	<b>datum</b> <b>05 JULI 2018</b>

**Betreft: Advies Abco over “De verkoop van wapens aan Saoedi-Arabië”**

Geachte heer Maes,

Ik dank de Adviesraad voor hun advies over de moeilijke problematiek van wapenuitvoer naar Saoedi-Arabië en de aanbevelingen die de raad heeft geformuleerd. Over de aanbevelingen gericht aan de gefedereerde entiteiten kan ik u voor Vlaanderen alvast het volgende meegeven.

Eerst en vooral toont de Vlaamse praktijk dat vanuit het Vlaamse Gewest geen goederen die inzetbaar zijn in gewapende conflicten worden uitgevoerd naar Saoedi-Arabië, noch naar andere landen die betrokken zijn in het conflict in Jemen. We vermijden daar het risico dat Vlaamse goederen zouden bijdragen tot schendingen van mensenrechten en het humanitair recht.

Over transparantie wil ik u ook meegeven dat Vlaanderen nu al maandelijks rapporteert over *elke* toegekende en geweigerde vergunning voor zowel defensiegerelateerde producten als producten voor tweërlei gebruik afzonderlijk, via een verslag op de website van het Departement Buitenlandse Zaken (<http://www.fdfa.be/nl/maand-en-jaarverslagen>). Samen met deze verslagen worden, wanneer nodig, toelichtingsnota's gepubliceerd die specifieke vergunningen nog verder verduidelijken. Deze maandverslagen zijn bijkomend aan het jaarverslag en het halfjaarlijks

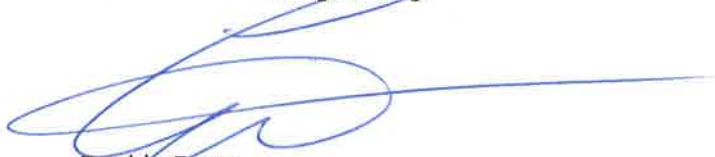


verslag over de toepassing van het Wapenhandeldecreet aan het Vlaams Parlement.

De controle op het eindgebruik, vervolgens, is in Vlaanderen via een reeks van verplichtingen verankerd in het Wapenhandeldecreet en het Wapenhandelbesluit en vorig jaar nog geoptimaliseerd. Deze verplichtingen worden toegepast rekening houdend met de aard van de goederen en de eindgebruiker, en met de juridische verplichtingen van Vlaanderen onder Europese regelgeving.

Wat betreft de coherentie van wapenuitvoer met de Doelstellingen voor Duurzame Ontwikkeling wijs ik er tot slot nog op dat dit sinds vorig jaar een belangrijk aandachtspunt is binnen de Conferentie van de Staten die Partij zijn bij het VN-Wapenhandelsverdrag. Onder meer tijdens de derde bijeenkomst van de Conferentie in september 2017 heeft België, met substantiële Vlaamse inbreng, hierover een krachtige verklaring afgelegd en andere Partijstaten opgeroepen om geen wapentransfers toe te staan die de ontwikkelingsdoelstellingen zouden kunnen ondermijnen, in verwijzing naar zowel specifieke doelstellingen en targets, als naar duidelijke verplichtingen in het Wapenhandelsverdrag ([http://thearmstradetreaty.org/images/CSP3\\_Documents/Statements/Belgium\\_ATT\\_SDGs\\_CSP\\_3\\_12092017.pdf](http://thearmstradetreaty.org/images/CSP3_Documents/Statements/Belgium_ATT_SDGs_CSP_3_12092017.pdf)).

Met de meeste hoogachting,



Freddy Evens  
Secretaris-generaal a.i.